

Міністерство освіти і науки України
Одеська державна академія будівництва та архітектури
Національний університет "Одеська політехніка"
Національна спілка журналістів України

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Інновації в освіті: сутність, проблеми, перспективи»
27-28 жовтня 2022 р.

м. Одеса

**Міністерство освіти і науки України
Одеська державна академія будівництва та архітектури
Національний університет "Одеська політехніка"
Національна спілка журналістів України**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Інновації в освіті:

сутність, проблеми, перспективи»

27-28 жовтня 2022 р.

м. Одеса

УДК: 37.01+008.2

I 66

I 66 Інновації в освіті: сутність, проблеми, перспективи // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Одеса, 27-28 жовтня 2022 р.) 124 с.

Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інновації в освіті: сутність, проблеми, перспективи» вміщує матеріали, які досліджують проблеми освіти у вимірі сучасних глобальних зрушень, нові стратегії розвитку освіти, здоров'язберігаючі освітні технології, освітні стратегії розвитку духовної та світоглядної культури особистості громадянського суспільства, історію розвитку освіти в Україні та інновації правової освіти.

Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Рекомендовано до публікації Вченою Радою ОДАБА (протокол № 2 від 20.10.2022 року)

УДК: 37.01+008.2

I 66

© Одеська державна академія
будівництва та архітектури, 2022

дійсності, завдяки якому моральній людині буде легше протистояти маніпуляціям суспільної свідомості. Духовно-моральне виховання освіти має бути варіативним і добровільним, передбачати можливість світоглядного вибору.

Косташ Любов Михайлівна – аспірантка кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ

Проблеми соціалізації (індивідуалізації) активно аналізуються в роботах Е.Кузьміна, І. Кона, Б. Паригіна, Л. Спірідінова та інших авторів. Незважаючи на деякі нюанси в тлумаченні цих понять, їх провідні функції простежуються досить чітко: найбільш спільне завдання, яке вирішується в ході соціалізації - відтворення суспільства, суспільних відносин, а індивідуалізації відтворення, реалізація та відстоювання індивідуалізації особистості.

Одна з найбільш важких проблем психології - це проблема механізмів соціалізації-індивідуалізації. У роботах Ж. Піаже, А. Леонтєва, Л. Виготського, П. Гальперіна та інших авторів як такого механізму розглядається інтеріоризація.

У дослідженнях К. Абульхановой-Славської механізми соціалізації-індивідуалізації розкривається через аналіз рішення суб'єктом суспільних завдань, які до нього пред'являються. «Громадська завдання, - зазначає К. Абульханова-Славська, - це форма специфічного включення індивіда в дійсність, це форма організації, обмеження і одночасно актуалізації його активності, форма її визначення та відновлення ... Завдання є тією формою включення особистості в соціальну діяльність, яку досліджує саме психологія. з одного боку, зміст завдання включає соціально-типові умови і вимоги суспільно-необхідної діяльності, адресовані саме особистості, з іншого - особистість так чи інакше проноситься до задачі, і саме це відношення визначає спосіб її включення у вирішення завдання, а потім спосіб здійснення і регулювання» [1].

Цікавий підхід до дослідження механізмів соціалізації та індивідуалізації розробляється в працях В. Петровського і А. Петровського. Вони запропонували трифазну модель розвитку особистості в групі, яку з успіхом можна використовувати і для опису механізмів соціалізації в цілому. На їхню думку, індивід в процесі свого становлення як особистості (громадський індивід) проходить фазу адаптації, індивідуалізації та інтеграції. Перша фаза становлення особистості передбачає засвоєння діючих у спільності норм і оволодіння відповідними формами і засобами діяльності, тому ця фаза названа адаптацією. Суб'єкт не може здійснити потреба проявити себе як особистість раніше, ніж освоїть діючі в групі норми (моральні, навчальні, виробничі) і опанує тими прийомами і засобами діяльності, якими володіють інші члени групи.

Друга фаза, фаза індивідуалізації, породжується загострюються протиріччя між досягнутим результатом адаптації - тим, що він став таким ж як все в групі, - і не задовольняється на першому етапі потребою індивіда в максимальній персоналізації. Ця фаза характеризується пошуком засобів і способів для позначення своєї індивідуальності.

Третя фаза детермінується протиріччями між сформованими на попередній фазі прагненням суб'єкта бути ідеально представленим своїми особливостями і значимими для нього відзнаками в спільності і потребою спільності схвалювати і культивувати лише ті особливості, які їй імпонують, відповідають її цінностям, сприяють успіху спільної діяльності і т.д.

Цю останню фазу прийняття спільністю тільки соціально - значущих індивідуальних якостей особистості автори концепції називають інтеграцією.

У міру розвитку індивіда в суспільстві змінюються і конкретні соціальні та вимоги, пред'явлені до нього. У зв'язку з цим в літературі піднімається питання про стадії соціалізації, які відповідають змісту змінюються громадських завдань, сформульованих для

конкретних груп індивідів суспільством. Разом з тим, необхідно відзначити, що в рамках соціалізації фіксуються лише соціально значущі етапи розвитку індивіда і абстрагуються від усього різноманіття індивідуально неповторних шляхів, засобів, форм прояву індивідуальності. Говорячи іншими словами, не дивлячись на стандартні рівні і етапи соціалізації, життя людини, етапи його життєвого шляху завжди неповторні й унікальні, як унікальна і неповторна сама людина.

Тісно з питанням про стадіях пов'язане питання про інститути соціалізації, під якими розуміється «система спеціально створених або природно сформованих установ і органів, функціонування яких спрямоване на розвиток індивідів, насамперед шляхом освіти і виховання». До них відносять сім'ю, дитячі установи, школи, інститути, підприємства і т.д.

Немає необхідності доводити, що відмічені «інститути соціалізації» одночасно є і «інститутами індивідуалізації» особистості, якщо, звичайно, в рамках спільної діяльності застосовується спеціальна тактика і стратегія виховання (індивідуальний підхід).

Для регуляції процесів соціалізації як форми відтворення суспільства широко використовується різні засоби, включаючи зразки (соціально - схвалювані моделі особистості і поведінки) і соціальні норми. До групи еталонних утворень відноситься, наприклад, система соціальних ролей, характерна для даного суспільства. «Під роллю, пише І. Кон, розуміється функція, нормативно схвалений спосіб поведінки, очікуваний від кожного, що займає цю позицію ... Ці очікування, що визначають загальні контури соціальної ролі, не залежать від свідомості і поведінки конкретного індивіда, вони даються йому як щось зовнішнє більш-менш обов'язкове; їх суб'єктом є не індивід, а суспільство або якась конкретна соціальна група [2].

Е. Клімов визначає соціальні норми як «вимоги організаційної спільності людей до її членам, виражені в якій-небудь загальноприйнятій формі і що задають деякі варіанти їхнього способу життя, діяльності, поведінки» [3]. Е. Клімов виділяє за ознакою ведучого змісту наступного різновиду норм: ідейно-політичні, філософсько-методологічні, наукові; моральні; правові; діяльнісні.

Системі нормативних вимог в якійсь мірі протистоїть система індивідуальних вимог людини до життя, діяльності, до себе, до партнерів. Цей феномен проявляється в розмаїтті та індивідуальності смаків, думок, відносин, в вибірковості сприйняття, в спрямованості, в «суб'єктивізмі» в найширшому сенсі цього слова.

Як комплексний критерій рівня соціалізованості особистості розглядається її соціальна зрілість. «Найзагальнішими (хоча ще й не достатніми) ознаками соціальної зрілості особистості, - зазначає Л.Коган, - можна вважати: відповідність даної особистості основним істотним характеристикам історичного типу особистості ..., а також відповідність її індивідуального способу життя її класу (суспільства) ... Про соціальної зрілості ми судимо по практичних дій особистості, за ступенем узгодженості особистого та суспільного життя, суспільних і особистих інтересів [4].

В роботі Л. Спірідонова пропонується дві групи кількісних критеріїв, які можна використовувати для вимірювання ступеня відповідності особистості і суспільства: екстенсивні та інтенсивні. Екстенсивні критерії дозволяють судити про ступінь соціалізованості: людини за наявністю у нього соціально-значущих якостей: чим їх більше, тим рівень соціалізації вище і навпаки. Інтенсивні критерії використовуються для оцінки ступеня «поглощеності» людини цими якостями, рівнем прийняття їх як особистісного значущих регуляторів [5].

Проблема критеріїв індивідуалізації особистості опрацьована в літературі значно слабкіше. Однак можна запропонувати, що до них слід віднести суб'єктивні і об'єктивні показники ступеня реалізованості індивідуальності особистості в ході діяльності і життєдіяльності.

Література:

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. М.,1980.

2. Кон И.С. Социология личности. М., 1967. 383с.
3. Климов Е.А. Общая психология. Общеобразовательный курс. М. ЮНИТИ-ДАНА, 2001. 511 с.
4. Коган Л.Н. Всестороннее развитие личности и культура. М.: Знание, 1981. 63 с.
5. Спиридонов Л.И. Социализация индивида как функция общества Человек И общество / Под общ. Ред. Б.Г. Ананьева. Л.: Изд-во ЛГУ 1971. С. 3-43.

Пальчик Сергій Сергійович – аспірант кафедри теплогазозабезпечення та вентиляції Одеської державної академії будівництва та архітектури

Науковий керівник: Кадієвська Ірина Аркадійвна – доктор філософських наук, професор, завідувача кафедри філософії, політології, психології та права Одеської державної академії будівництва та архітектури

КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

В Україні система освіти, що має досить динамічну структуру переживає зараз радикальні зміни, що зачіпають усі її складові компоненти. Поряд із державними навчальними закладами виникають альтернативні, зокрема приватні. Розширюються можливості вибору варіативних форм освіти. Перехід на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 спричинив появу цілої низки нових проблем освіти, які потребують термінового вирішення. Ефективність самостійного навчання, більше, ніж інших форм освіти, залежить від способів надання навчальних матеріалів, контролювання роботи і контактування з викладачем. Тому, насамперед, розвиток цієї форми навчання був зумовлений упровадженням новітніх інформаційних технологій і засобів комунікації. Еволюція в цьому напрямку зумовила те, що в сучасному розумінні дистанційне навчання – це сучасна форма освіти, в якій інтегровані елементи всіх видів навчання (очного, вечірнього, заочного) на основі використання новітніх комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Досконаліша форма дистанційного навчання – це навчання на основі використання всесвітніх і локальних комп'ютерних мереж (Internet). Вона використовує переваги, що притаманні традиційним формам навчання, звільняючись від їхніх недоліків. Дистанційне навчання через Інтернет забезпечує постійний контакт та інтенсивний обмін інформацією між слухачем та викладачем, хоча фізично їх можуть розділяти тисячі кілометрів. Інша перевага такої форми навчання – гнучкість, що дає змогу слухачеві самостійно планувати заняття, не відриваючись від роботи або ж не залишаючи свого місця проживання.

Кардинальні зміни відбуваються також і у самому змісті навчання, його методах. Цілком обґрунтованим є відстоювання та просування курсу на гуманітаризацію та гуманізацію освіти. У зв'язку з цим у майбутньому має змінитись на краще роль та зміст дисциплін соціально-гуманітарного циклу. Освіта є єдиною спеціалізованою соціальною підсистемою, цільова функція якої збігається з метою сталого розвитку суспільства. У той час як різні галузі виробляють певні матеріальні та духовні цінності, система освіти готує кваліфіковані кадри для всіх сфер життя. Це визначає провідну соціальну функцію освіти - гуманістичну. Гуманізація виступає об'єктивною потребою у

Гуманізм у його класичному, антропоцентристському розумінні за сучасних умов обмежений і недостатній. Він відповідає вимогам концепції сталого розвитку, виживання людства у тих глобальних проблемах сучасності. Сьогодні у філософському дискурсі людина сприймається як відкрита система з позицій провідної ідеї коеволюції. У цьому сенсі першому плані виходить концепція неогуманізму.

Якщо звернутися до різних ланкам системи освіти, то з найбільшою повнотою неогуманістична функція покликана реалізовуватись у системі вищої освіти. Саме тут закладаються основи світоглядного, інтелектуального та морального потенціалу у розвитку особистості. Людина є не тільки самоціллю, а й умовою розвитку суспільства, виступаючи як